

Załącznik do Uchwały Nr *XXX/172/2013*

Rady Powiatu Ząbkowickiego

z dnia *28.03.2013 r.*

**POWIATOWY PROGRAM
ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
DLA POWIATU ZĄBKOWICKIEGO
NA LATA 2013 – 2015**

ZĄBKOWICE ŚLĄSKIE 2013

SPIS TREŚCI

Wstęp	2
Podstawy prawne Programu	3
Wspieranie rodziny i systemu pieczy zastępczej przez administrację publiczną.....	3
I. Zadania gminy	3
II. Zadania powiatu.....	4
Rodzinna i instytucjonalna piecza zastępcza w powiecie ząbkowickim.....	6
I. Rodzinna piecza zastępcza	6
II. Instytucjonalna piecza zastępcza	12
Cele Programu	15
I. Cel główny	15
II. Cele szczegółowe	15
Harmonogram działań	19
Zakładane źródła finansowania Programu	22
Oczekiwane rezultaty Programu	22
Zasady ewaluacji programu	23

WSTĘP

W myśl art. 72 ust. 2 Konstytucji RP: „*Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych.*”. Również Konwencja Praw Dziecka podkreśla, iż dziecko pozbawione czasowo lub na stałe swego środowiska rodzinnego lub gdy ze względu na swoje dobro nie może pozostawać w tym środowisku, będzie miało prawo do specjalnej ochrony i pomocy ze strony państwa. Natomiast państwo zgodnie ze swym prawem wewnętrznym zapewnia takiemu dziecku opiekę zastępczą. Tego rodzaju opieka może obejmować, między innymi, umieszczenie w rodzinie zastępczej, adopcję lub – w przypadku, gdy jest to niezbędne - umieszczenie w odpowiedniej instytucji powołanej do opieki nad dziećmi. Przy wyborze odpowiednich rozwiązań należy w sposób właściwy uwzględnić wskazania w zachowaniu ciągłości w wychowaniu dziecka oraz jego tożsamości etnicznej, religijnej, kulturowej i językowej. Przepisy te podkreślają rangę i znaczenie praw dziecka, w tym prawo do pieczy zastępczej.

Konieczność umieszczenia dziecka poza rodziną wynika przede wszystkim z patologii środowiska, w którym żyje dziecko oraz z systemowej dysfunkcji instytucji powołanych do organizowania pracy z rodziną. Choroba alkoholowa lub pijaństwo rodziców wymieniane są na pierwszym miejscu jako przyczyna odejścia dzieci z domu. Następnie takie dysfunkcje rodziny jak: przemoc, dezorganizacja życia rodzinnego, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Coraz częściej pojawia się też problem uzależnienia rodziców od środków odurzających innych niż alkohol.

Z dniem 1 stycznia 2012 roku w życie weszła ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 29 stycznia 2013 r., poz. 135). Określa ona zasady oraz formy wspierania rodziny, która przeżywa trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków, zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, a także zasady finansowania i wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz zadania w zakresie postępowania adopcyjnego.

Zgodnie z art. 180 pkt 1 ww. ustawy do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3 – letnich powiatowych programów, dotyczących rozwoju pieczy zastępczej. W niniejszym Programie wskazano na konieczność podjęcia działań profilaktycznych, wspomagających i wspierających rodzinę biologiczną dziecka, rozwijających i wspierających

rodzinną pieczę zastępczą oraz usamodzielniających się wychowanków, a także utrzymujących poziom świadczonych usług przez instytucjonalną pieczę zastępczą, funkcjonującą na terenie powiatu.

PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU

Działania w zakresie rozwoju pieczy zastępczej, w tym zadania zapisane w niniejszym Programie są podejmowane i realizowane w oparciu o następujące przepisy i dokumenty:

- 1) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997 r. Nr 78 poz. 483 z późn. zm.);
- 2) Konwencja o Prawach Dziecka;
- 3) Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592 z późn. zm.);
- 4) ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 29 stycznia 2013 r., poz. 135)
- 5) Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.);
- 6) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011r. Nr 292, poz. 1720).

WSPIERANIE RODZINY I SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ PRZEZ ADMINISTRACJĘ PUBLICZNĄ

I. Zadania gminy

Zadania gminy mają charakter głównie profilaktyczny i wspierający. Zaliczają się do nich:

- wprowadzenie stanowiska asystenta rodziny, który niezależnie od pracowników socjalnych zajmuje się wyłącznie pracą z rodziną.
- tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,

- koordynacja wszystkich instytucji i służb, zobowiązanych do wspierania rodziny poprzez tworzenie i organizację zespołów interdyscyplinarnych wspierających rozwiązywanie problemów na rzecz dobra dziecka i rodziny.

Gminy są odpowiedzialne również za prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy oraz przekazywanie do biura informacji gospodarczych informacji o zaległościach z tytułu opłat od rodziców naturalnych związanych ze sprawowaną pieczę zastępczą nad dziećmi.

II. Zadania powiatu

Organem odpowiedzialnym za system zastępczej opieki jest starosta, a bezpośrednio Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Odpowiada za tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie, organizowanie i prowadzenie placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym, organizowanie opieki w rodzinach zastępczych, zapewnienie wymagającym tego dzieciom z terenu powiatu opieki i wychowania w całodobowych placówkach opiekuńczo – wychowawczych.

Powiat finansuje świadczenia na rzecz rodzin zastępczych, wynagrodzenie zawodowych rodzin zastępczych, pokrywa koszty utrzymania dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych i rodzinach zastępczych, również na terenie innego powiatu, pełne koszty utrzymania, w tym remonty i inwestycje w placówkach opiekuńczo–wychowawczych na swoim terenie. Ponadto powiat finansuje wszystkie świadczenia, związane z usamodzielnianiem się pełnoletnich osób wychowanych w rodzinach zastępczych lub opuszczających różne instytucje wychowawcze. Powiat sprawuje zatem w systemie opieki zastępczej funkcje organizacyjne, wspierające, administracyjne i kontrolne.

Jednym z zadań powiatu jest opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów, dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych. Liczba umów o zawodowstwo (obligatoryjnych i fakultatywnych), a tym samym rodzin zastępczych zawodowych, musi być zgodna z rocznym limitem.

Organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej jest wyznaczona przez starostę jednostka organizacyjna powiatu lub podmiot, któremu zlecono realizację tego zadania. W powiecie ząbkowickim funkcję tę pełni Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Na podst. Art. 76, ust. 2

ww. ustawy w centrum utworzony został zespół do spraw pieczy zastępczej, w którego skład wchodzi: koordynator, psycholog i dwóch pracowników socjalnych.

Do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności:

- prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub kierowania rodzinnym domem dziecka;
- kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub kierowania rodzinnym domem dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinie o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej,
- zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia;
- organizowanie dla rodzin zastępczych oraz osób kierujących rodzinnym domem dziecka pomocy wolontariuszy;
- współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z ośrodkami pomocy społecznej, powiatowymi centrami pomocy rodzinie, sadami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, zakładami opieki zdrowotnej, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi;
- prowadzenie poradnictwa i terapii dla rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
- prowadzenie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub kierowania rodzinnym domem dziecka, a także osób kierujących rodzinnym domem dziecka;
- zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego;
- dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w pieczy zastępczej;
- prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz kierowania rodzinnym domem dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci, objętych tą pieczę;

- przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz wywiadów rodzinnych, dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub kierowania rodzinnym domem dziecka;
- zapewnianie rodzinom oraz osobom kierującym rodzinnym domem dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego;
- przedstawienie staroście corocznego sprawozdania z efektów pracy.

Organizator zatrudnia koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, który może mieć pod swoją opieką do 30 rodzin. Do jego zadań należy w szczególności:

1. Udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań, wynikających z pieczy zastępczej;
2. Przygotowanie, we współpracy z asystentem rodziny i odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka, planu pomocy dziecku;
3. Pomoc rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu;
4. Zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej;
5. Zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
6. Udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej;
7. Przedstawianie corocznego sprawozdania z efektów pracy organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej.

RODZINNA I INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA W POWIECIE ZĄBKOWICKIM

I. Rodzinna piecza zastępcza

Na system rodzinnej pieczy zastępczej składają się:

1. rodziny zastępcze:
 - a) spokrewnione,

b) niezawodowe,

c) zawodowe, w tym:

- pełniące funkcję pogotowia rodzinnego,
- specjalistyczne

2. rodzinne domy dziecka.

Z dniem wejścia w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej działające na podstawie dotychczasowych przepisów:

- spokrewnione z dzieckiem rodziny zastępcze:
 - tworzone przez wstępnych lub rodzeństwo – stały się rodzinami zastępczymi spokrewnionymi,
 - tworzone przez osoby inne niż wyżej wymienione, czyli niebędące wstępnymi lub rodzeństwem dziecka (np. wujostwo, kuzynostwo) – stały się rodzinami zastępczymi niezawodowymi,
- niespokrewnione z dzieckiem rodziny zastępcze – stały się rodzinami zastępczymi niezawodowymi,
- zawodowe niespokrewnione z dzieckiem specjalistyczne rodziny zastępcze – stały się rodzinami zastępczymi zawodowymi specjalistycznymi,
- zawodowe niespokrewnione z dzieckiem rodzin zastępcze o charakterze pogotowia rodzinnego – stały się rodzinami zastępczymi zawodowymi pełniącymi funkcję pogotowia rodzinnego.

Rodzina zastępcza spokrewniona

Te formę tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, będący obecnie wyłącznie wstępnymi lub rodzeństwem dziecka (tylko babcie, dziadkowie oraz rodzeństwo dziecka), na których zgodnie z Kodeksem rodzinnym i opiekuńczym ciąży obowiązek alimentacyjny. Dotychczasowa szeroka definicja zakładała, że spokrewnioną z dzieckiem rodziną zastępczą mogła być osoba spokrewniona i spowinowacona z dzieckiem, co powodowało, że często taką funkcję przypisywano osobie, która miała znikomą więź z dzieckiem i była dla niego osobą obcą.

W rodzinach zastępczych spokrewnionych nie określa się liczby dzieci, które pozostają pod opieką, gdyż będzie ona wynikać z sytuacji danej rodziny, jak i stopnia pokrewieństwa.

Rodzina zastępcza niezawodowa

Tę formę tworzą małżonkowie lub osoba, która nie pozostaje w związku małżeńskim, którzy nie są wstępnymi ani rodzeństwem dziecka. W rodzinie tej może przebywać nie więcej niż troje dzieci. W przypadku wychowywania dzieci, które wymagają szczególnej troski, ich liczba powinna być mniejsza i dostosowana do możliwości opiekunów zastępczych, w tym przede wszystkim do kwalifikacji i doświadczenia danej rodziny. Z rodziną zastępczą niezawodową, spełniającą warunki do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, posiadającą pozytywną opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz co najmniej 3-letnie doświadczenie jako rodzina zastępcza, Starosta może zawrzeć na wniosek tej rodziny umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej.

Rodzina zastępcza zawodowa

Ta forma powinna docelowo stać się, obok rodzinnych domów dziecka, podstawową formą pieczy zastępczej. Rodziny zastępcze zawodowe specjalizują się w sprawowaniu opieki i wychowywaniu dzieci wymagających szczególnej troski lub szczególnych umiejętności wychowawczych. Osoby, pełniące tę funkcję cechować powinny profesjonalizm, chęć rozwoju zawodowego i ciągłego doskonalenia swoich umiejętności. Umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej można zawrzeć z rodziną zastępczą niezawodową, która spełnia warunki do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej i posiada pozytywną opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz co najmniej 3 – letnie doświadczenie jako rodzina zastępcza. Umowę taką może zawrzeć Starosta lub dyrektor PCPR po rozpatrzeniu potrzeb Powiatu, na okres co najmniej 4 lat.

W rodzinach zastępczych zawodowych nie powinno być umieszczanych więcej niż troje dzieci. Rodziny te zawierają ze Starostą umowę cywilno - prawną na okres co najmniej 4 lat i czas pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej wlicza się do okresu pracy, jaki wymagany jest do nabycia lub zachowania uprawnień pracowniczych. Ponadto osoby te mogą korzystać z okresowej przerwy w sprawowaniu opieki nad powierzonymi im dziećmi w wymiarze 30 dni kalendarzowych w okresie 12 miesięcy.

Wśród rodzin zastępczych zawodowych wyróżnia się funkcjonowanie zawodowej rodziny zastępczej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowej rodziny specjalistycznej.

W rodzinie zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego umieszcza się dziecko do czasu unormowania jego sytuacji, nie dłużej jednak niż na okres 4 miesięcy. W szczególnie uzasadnionych przypadkach okres pobytu dziecka w pogotowiu rodzinnym może być przedłużony do 8 miesięcy lub do czasu zakończenia postępowania sądowego,

dotyczącego powrotu dziecka do rodziny, przysposobienia, lub umieszczenia w rodzinnej pieczy zastępczej.

W rodzinie zastępczej zawodowej specjalistycznej umieszcza się w szczególności:

- dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności,
- dzieci na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich,
- małoletnie matki z dziećmi.

Na terenie powiatu ząbkowickiego funkcjonuje obecnie 8 zawodowych rodzin zastępczych. Dwie z nich pełnią funkcję zawodowych rodzin zastępczych specjalistycznych i kolejne dwie - pogotowia rodzinnego.

Rodzinne domy dziecka

Rodzinny dom dziecka organizuje Powiat lub podmiot, któremu Powiat zlecił realizację tego zadania. Powiat może, na zasadzie porozumienia, organizować rodzinny dom dziecka na terenie innego powiatu. Tworzenie rodzinnych domów dziecka ma na celu stworzenie, obok rodzin zastępczych, komplementarnej do nich formy sprawowania rodzinnej pieczy zastępczej nad dzieckiem. Pozwoli to samorządowi Powiatu dokonywać wyboru najlepszej z punktu widzenia dziecka formy organizacji rodzinnej pieczy zastępczej.

W rodzinnym domu dziecka, w tym samym czasie, może przebywać łącznie nie więcej niż 8 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletniość przebywając w pieczy zastępczej. W przypadku konieczności umieszczenia w rodzinnym domu dziecka rodzeństwa, za zgodą prowadzącego rodzinny dom dziecka oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, jest dopuszczalne umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci.

Z prowadzącym rodzinny dom dziecka, starosta lub podmiot, któremu Powiat zlecił organizowanie rodzinnego domu dziecka, zawiera umowę na okres co najmniej 5 lat. Jeżeli przebywa w nim więcej niż 4 dzieci, Powiat lub podmiot go organizujący, na wniosek prowadzącego rodzinny dom dziecka, zatrudnia osobę do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich.

Osoby, które podejmują się pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka są w swoich działaniach obciążone bardziej niż naturalne rodziny. Wynika to z niedookreślonej roli rodzica zastępczego i braku wsparcia społecznego. Ponadto, dzieci, przebywające w pieczy zastępczej często przejawiają zachowania problemowe, które

są skutkiem stresu i problemów emocjonalnych, związanych z ich dotychczasową sytuacją rodzinną i wymagają zwiększonej uwagi, a często nawet pomocy specjalistycznej. Dlatego opiekunami zastępczymi powinny być osoby, które będą w stanie zapewnić dziecku opiekę i bezpieczeństwo, zdolne do zaspokojenia nie tylko potrzeb materialnych, ale przede wszystkim emocjonalnych dziecka. Ustawa ściśle określa warunki, jakie spełniać musi osoba kandydująca do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej lub zawodowej oraz do prowadzenia rodzinnego domu dziecka. Niezbędne jest także ukończenie przez tych kandydatów odpowiedniego szkolenia i zakwalifikowanie przez organizatora pieczy zastępczej. W przypadku rodziny zastępczej spokrewnionej szkolenie może być prowadzone według indywidualnych programów, zależnie od potrzeb rodziny i dziecka.

W 2012 roku na terenie powiatu ząbkowickiego funkcjonowało 109 rodzin zastępczych, w których opiekę znalazło 156 dzieci.

Wykres nr 1: Liczba rodzin zastępczych oraz dzieci w nich umieszczonych w latach 2007-2012

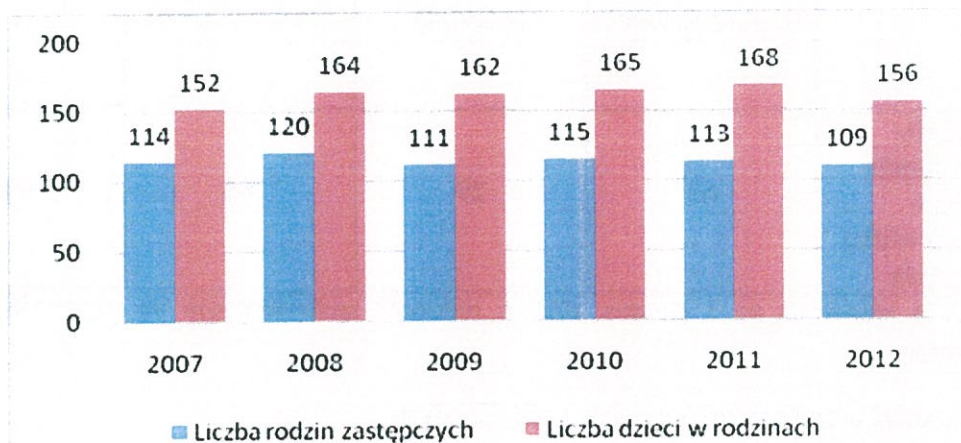

Tabela nr 1: Struktura wiekowa osób, pełniących funkcję rodziców zastępczych w 2012 roku

Wiek	18-30 lat	31-40 lat	41-50 lat	51-60 lat	61-70 lat	71 lat i więcej
Liczba osób	4	11	27	29	30	8

Tabela nr 2: Struktura wiekowa dzieci, przebywających w rodzinach zastępczych w 2012 roku

Wiek	0-3 lata	4-6 lat	7-13 lat	14-18 lat	RAZEM
Liczba dzieci	6	25	68	57	156

Tabela nr 3: Liczba rodzin zastępczych ze względu na ilość dzieci w 2012 roku

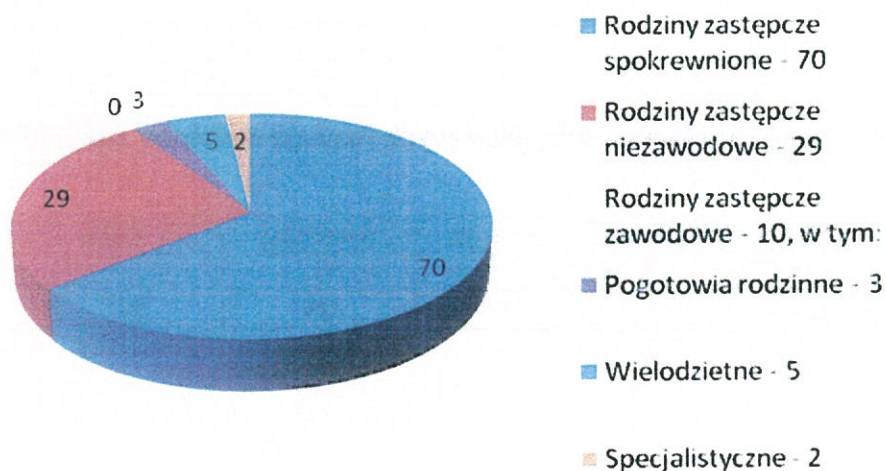
Liczba rodzin zastępczych ze względu na ilość dzieci się w nich wychowujących				Rodziny zastępcze ogółem
1 dziecko	2 dzieci	3 dzieci	4 i więcej dzieci	
73	25	7	4	109

Tabela nr 4: Wysokość pomocy finansowej wypłacanej w 2012 r. rodzicom zastępczym na powierzone im dzieci

	660 zł (rodziny spokrewnione)	988,20zł* 60% podstawy (1674zł)	1000zł (rodziny niezawodowe)	RAZEM w 2012 r.
Liczba dzieci, którym przysługuje świadczenie w zależności od wieku i stanu zdrowia	63	29	64	156

*Kwota świadczenia wypłacana od 1 stycznia 2012 r. rodzinom spokrewnionym na podstawie ustawy o pomocy społecznej

Wykres nr 2: Podział rodzin zastępczych w 2012 roku

II. Instytucjonalna piecza zastępcza

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej podaje następujące formy pieczy instytucjonalnej:

1. Placówki opiekuńczo - wychowawcze:

- a) typu socjalizacyjnego,
- b) typu interwencyjnego,
- c) typu rodzinnego,
- d) typu specjalistyczno – terapeutycznego,

2. Regionalne placówki opiekuńczo - terapeutyczne (prowadzone przez samorząd wojewódzki),

3. Interwencyjne ośrodki preadopcyjne (prowadzone przez samorząd wojewódzki).

Ustawa wprowadza przepisy zmieniające minimalny wiek dzieci kierowanych do placówek opiekuńczo - wychowawczych. W placówkach opiekuńczo - wychowawczych typu interwencyjnego, socjalizacyjnego, specjalistyczno – terapeutycznego oraz w regionalnych placówkach opiekuńczo – terapeutycznych w okresie 4 lat od dnia wejścia jej w życie, tj. od dnia 1 stycznia 2012 r., mogą być umieszczane dzieci powyżej 7. roku życia (przebywać w tych placówkach będą mogły w okresie od dnia 1 stycznia 2015 r. do dnia 31 grudnia 2019 r.). Po upływie tego okresu w placówkach będą mogły przebywać jedynie dzieci powyżej 10. roku życia. Umieszczanie dzieci poniżej tego wieku będzie możliwe tylko w wyjątkowych sytuacjach, szczególnie, gdy przemawiać za tym będzie stan ich zdrowia lub dotyczyć to będzie rodzeństwa.

W związku z powyższym zasadny jest rozwój rodzinnej pieczy zastępczej, która będzie mogła być sprawowana wobec młodszych dzieci w przypadku niemożności zapewnienia im opieki i wychowania przez rodziców. Placówki opiekuńczo – wychowawcze pozostaną więc jako jedno z możliwych miejsc umieszczenia dzieci starszych, mniej podatnych na zaburzenia rozwojowe, jakie wynikać mogą z umieszczenia poza środowiskiem rodzinnym. Rodzaj placówki może być dostosowany do sytuacji i specyficznych potrzeb dziecka, a praca na rzecz jego wszechstronnego rozwoju może być zintensyfikowana dzięki obecności na miejscu specjalistycznej, wyszkolonej kadry.

Jedną z istotnych zmian w zakresie różnorodnych form pieczy zastępczej jest dwutorowa możliwość funkcjonowania rodzinnych domów dziecka. Dotychczasowe rodzinne domy dziecka (placówki opiekuńczo - wychowawcze typu rodzinnego, zaliczane dotychczas jako instytucjonalna forma opieki nad dzieckiem), będą mogły funkcjonować w ramach rodzinnej pieczy zastępczej jako rodzinne domy dziecka lub, w ramach pieczy instytucjonalnej, jako placówki opiekuńczo - wychowawcze typu rodzinnego.

Zmiana ustawy dopuszcza funkcjonowanie całodobowych placówek opiekuńczo - wychowawczych typu interwencyjnego, całodobowych placówek opiekuńczo typu socjalizacyjnego, wielofunkcyjnych, całodobowych placówek opiekuńczo - wychowawczych typu rodzinnego oraz regionalnych placówek opiekuńczo - wychowawczych działających na przepisach dotychczasowych w okresie do 12 miesięcy od dnia wejścia w życie wyżej cytowanej ustawy lub do czasu wygaśnięcia umowy, jednakże nie dłużej niż 5 lat.

Zadania Powiatu w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej obejmują:

- a) zapewnienie dzieciom, które z różnych względów nie mogą być umieszczone w rodzinach zastępczych lub rodzinnych domach dziecka, miejsca w placówkach opiekuńczo - wychowawczych poprzez tworzenie i prowadzenie placówek opiekuńczo - wychowawczych w liczbie i rodzaju odpowiednim do potrzeb Powiatu,
- b) organizowanie szkoleń dla kandydatów mających pełnić funkcje dyrektora placówki opiekuńczo - wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo - wychowawczej typu rodzinnego,
- c) zapewnienie wsparcia dla działań placówek opiekuńczo - wychowawczych, w szczególności w zakresie przygotowania dziecka do późniejszego samodzielnego życia,
- d) monitorowanie potrzeb dzieci w placówkach opiekuńczo - wychowawczych, w szczególności w związku z wysokością środków Powiatu przeznaczonych na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo - wychowawczej oraz wysokość środków finansowych na bieżące funkcjonowanie placówki opiekuńczo - wychowawczej.
- e) współpracę z placówkami opiekuńczo - wychowawczymi w zakresie okresowej oceny aktualnej sytuacji dziecka umieszczonego w placówce, poprzez udział przedstawiciela organizatora rodzinnej pieczy zastępczej (PCPR) w zespole do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka, według potrzeb placówki,

- f) finansowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo - wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla dyrektorów placówek opiekuńczo - wychowawczych typu rodzinnego,
- g) ponoszenie wydatków na utrzymanie dzieci z terenu Powiatu, umieszczonych w placówkach opiekuńczo - wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo - terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych na jego terenie lub na terenie innego powiatu.

Na zlecenie powiatu ząbkowickiego funkcjonuje Dom Dziecka „Jutrzenka” w Bardzie. Placówka przeznaczona jest dla 44 dzieci i prowadzona jest przez Zgromadzenie Sióstr Maryi Niepokalanej we Wrocławiu. W grupach wychowawczych może przebywać do 30 dzieci, a w grupie usamodzielnienia do 14 wychowanków. W placówce przebywają dzieci w wieku od 4 do 19 lat. Koszt utrzymania dziecka w placówce w 2013 roku wynosi 3778zł.

Wychowankowie placówki podzieleni są na grupy wychowawcze według kryterium, które zapewnia im jak najlepsze warunki zbliżone do rodzinnych tzw. system „rodzinkowy”.

Tabela nr 5: Podział dzieci na grupy w Domu Dziecka „Jutrzenka”

GRUPA I – 10 osób	9 dziewczynek i 1 chłopiec
GRUPA II – 10 osób	9 dziewczynek i 1 chłopiec
GRUPA III – 10 osób	chłopcy
USAMODZIELNIANI – 14 osób	6 dziewcząt i 8 chłopców

Tabela 6: Liczba dzieci w Domu Dziecka „Jutrzenka”

Stan na 01.01.2011 r.	44
Ilość przyjętych dzieci 01.01-31.12.12 r.	4
Opuściło placówkę w 2012 r.*	4
Stan na 31.12.2012r.	44

*Przyczyną opuszczenia placówki było usamodzielnienie wychowanków

W sytuacji, kiedy wobec małoletniego mieszkańca powiatu ząbkowickiego zachodzi potrzeba zabezpieczenia dziecka i umieszczenia go w placówce, a powiat nie dysponuje

wolnymi miejscami, wówczas konieczne jest poszukiwanie miejsc w placówkach poza powiatem.

Powiat kieruje do odpowiedniego typu placówki przy pomocy powiatowego centrum pomocy rodzinie. W 2012 roku Sąd Rejonowy w Ząbkowicach Śląskich wydał 11 postanowień dotyczących umieszczenia 17 dzieci tymczasowo lub na stałe w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

W wyniku tych postanowień w 2012 r. umieszczono dzieci w następujących placówkach:

- 1) w Domu Dziecka „Jutrzenka” w Bardzie zostało umieszczonych 4 dzieci,
- 2) w Domu Małego Dziecka w Kłodzku przy ul. Wandy zostało umieszczonych 7 dzieci,
- 3) w Pogotowiu Opiekuńczym w Opolu zostało umieszczonych 1 dziecko,
- 4) w Pogotowiu Opiekuńczym w Rzeszowie umieszczono 1 dziecko,
- 5) w Pogotowiu Opiekuńczym w Legnicy umieszczono 1 dziecko,
- 6) dwoje dzieci mimo wydanego postanowienia pozostało w domu . Jedno dziecko zostało skierowane do Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii w Ustce.

W placówkach opiekuńczo-wychowawczych poza terenem powiatu przebywało w 2012 r. 37 dzieci (Kłodzko, Opole, Rzeszów, Stradomia Dolna, Będzin, Górzec, Pieszce).

Tabela nr 5: Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych w latach 2009-2012

Placówka	2009	2010	2011	2012*
Dom Dziecka „Jutrzenka” w Bardzie	3	4	9	4
Dom Dziecka w Kłodzku	4	8	17	7
Pogotowia Opiekuńcze Legnica, Opole, Rzeszów	1	5	2	3

* dwoje dzieci mimo wydanego postanowienia pozostało w domu. Jedno dziecko zostało skierowane do Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii w Ustce.

CELE PROGRAMU

Cel główny

Głównym celem Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej jest stworzenie w powiecie ząbkowickim zintegrowanego systemu pieczy zastępczej. Osiągnięcie tego celu umożliwi realizacja celów szczegółowych.

Cele szczegółowe

Cel szczegółowy nr 1 – doskonalenie systemu opieki nad dzieckiem, przebywającym w pieczy zastępczej.

Doskonalenie systemu opieki nad dzieckiem umożliwi współpraca Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ząbkowicach Śląskich ze środowiskiem lokalnym i instytucjami (m.in. ośrodkami pomocy społecznej, asystentami rodzin, sądami i ich organami pomocniczymi, policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi oraz organizacjami pozarządowymi).

Planowane kierunki działań:

1. Współpraca zespołu ds. pieczy zastępczej z rodzinami biologicznymi, rodzinami zastępczymi, asystentami rodzin, pracownikami socjalnymi, sądem rodzinnym, policją i innymi podmiotami zajmującymi się pomocą dziecku w celu objęcia dziecka optymalnym wsparciem i pomocą w celu powrotu do domu rodzinnego.
2. Promowanie w środowisku lokalnym rodzinnych form opieki zastępczej.
3. Zapewnienie środków finansowych w budżecie powiatu na tworzenie i utrzymanie kolejnych zawodowych i niezawodowych rodzin zastępczych.
4. Realizacja procesu diagnostyczno – kwalifikacyjnego kandydatów na rodziców zastępczych.
5. Wspieranie rodziców zastępczych w pełnieniu funkcji wychowawczej.
6. W miarę potrzeb konstruowanie i wdrażanie indywidualnych planów pracy z rodziną zastępczą przez zespół ds. pieczy zastępczej.

Oczekiwane efekty:

1. Wzrost liczby rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych.
2. Pozytywny wizerunek rodzin zastępczych, postrzeganie ich jako wspierających system pomocy społecznej.
3. Kompleksowa diagnoza i szkolenie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.
4. Specjalistyczna pomoc dla rodzin zastępczych.

Wskaźniki:

1. Liczba zawodowych i niezawodowych rodzin zastępczych.
2. Liczba kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej i niezawodowej.
3. Liczba rodzin, otrzymujących świadectwo kwalifikacyjne do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.
4. Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, czas pobytu w placówce.

5. Liczba organizacji, udzielających wsparcia oraz jakość udzielonego wsparcia.

Cel szczegółowy nr 2 – doskonalenie pracy w rodziną biologiczną.

Najczęstszą przyczyną umieszczenia dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych jest ubóstwo lub niewydolność wychowawcza rodziców. Sytuacja w domu rodzinnym rzutuje na funkcjonowanie dziecka, nawet wtedy, gdy przebywa ono poza nim. Dlatego tak ważne jest, aby tam, gdzie jest to możliwe udzielić wsparcia rodzinom biologicznym.

Planowane kierunki działań:

1. Współpraca i koordynacja lokalnych instytucji i służb na rzecz aktywizacji rodziny naturalnej w celu poprawy ich sytuacji życiowej i zmiany stylu życia.
2. Konstruowanie i wdrażanie w porozumieniu z asystentami rodziny indywidualnych programów pracy z rodziną.

Oczekiwane efekty:

1. Poprawa funkcjonowania rodzin naturalnych.
2. Poprawa stosunków pomiędzy rodzinami zastępczymi, rodzinami biologicznym oraz dziećmi
3. Tam, gdzie będzie to możliwe - powrót dziecka do rodziny biologicznej.

Wskaźniki:

1. Liczba wychowanków, którzy powrócili do rodzin naturalnych.
2. Liczba rodzin, u których nastąpiła poprawa funkcjonowania.

Cel szczegółowy nr 3 – pomoc w usamodzielnianiu wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych.

W czasie pobytu w placówce opiekuńczo – wychowawczej lub rodzinie zastępczej wychowankowie powinni nabyć odpowiednie umiejętności oraz wiedzę, które umożliwią im bezproblemowe wejście w dorosłe życie. Efektywne przygotowanie wychowanków do samodzielnego, dorosłego życia ma zapobiec ich społecznemu wykluczeniu w przyszłości.

Kierunki działań:

1. Wczesne przygotowanie wychowanków do usamodzielniania poprzez udział m.in w życiu grupy usamodzielnianej w Domu Dziecka „Jutrzenka”.
2. Zapewnienie w budżecie powiatu środków finansowych przeznaczonych na wypłatę świadczeń związanych z usamodzielnianiem się wychowanków placówek oraz rodzin zastępczych w celu sprawnej realizacji indywidualnych planów usamodzielnienia.
3. Pomoc przy opracowywaniu przez wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz rodzin zastępczych indywidualnych programów usamodzielnienia.
4. Przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnianie i kontynuowanie nauki na podstawie sporządzonych planów usamodzielnienia. Pomoc w razie potrzeby pracowników socjalnych oraz koordynatora pieczy zastępczej w ich realizacji.
5. Współpraca instytucji w powiecie ząbkowickim na rzecz wsparcia usamodzielnianych wychowanków w tym m.in. w celu pozyskania lokalu mieszkalnego.

Oczekiwane efekty:

1. Przygotowanie wychowanka do procesu usamodzielniania poprzez nabywanie odpowiednich umiejętności.
2. Pozytywny wizerunek wychowanka w społeczności lokalnej.

Wskaźniki:

1. Pozytywny wynik oceny realizacji programu usamodzielniania.
2. Liczba wychowanków, którzy otrzymali wsparcie.
3. Forma wsparcia, udzielanego wychowankom.

Cel szczegółowy nr 4 – podniesienie jakości usług, świadczonych w zakresie pomocy dziecku i rodzinie.

Profesjonalna kadra jest kluczowa we właściwym wypełnianiu zadań w obszarze pomocy dziecku i rodzinie. Dlatego tak ważne jest to, aby pracownicy mieli możliwość systematycznego kształcenia i podnoszenia swoich kwalifikacji.

Kierunki działań:

1. Zapewnienie środków finansowych w budżecie powiatu na podnoszenie kwalifikacji kadry zatrudnionej w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Zabkowicach Śl.
2. Udział w szkoleniach i konferencjach w zakresie pomocy dziecku i rodzinie.
3. Korzystanie z doświadczeń innych w zakresie stosowanie dobrych praktyk w obszarze opieki nad dzieckiem i rodziną.
4. Inicjowanie współpracy z jednostkami pomocy społecznej i innymi podmiotami w zakresie wzajemnej wymiany doświadczeń w zakresie pomocy dziecku i rodzinie.

Oczekiwane efekty:

Wzrost wiedzy i umiejętności wśród kadry pomocy społecznej i kadry współpracującej w obszarze pomocy rodzinie i dziecku.

Wskaźniki:

Liczba pracowników biorących udział w szkoleniach i innych formach podnoszenia kwalifikacji oraz rodzaj szkoleń.

HARMONOGRAM DZIAŁAŃ

Realizatorem poniższych działań będzie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zabkowicach Śląskich.

Nr	Zadanie	Podjęmowane działania	Termin realizacji
1	Przygotowanie i koordynacja warunków do rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej	Organizacja rodzinnej pieczy zastępczej: Zapewnienie funkcjonowania zespołu ds. pieczy zastępczej, w skład którego wchodzi: - koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, - psycholog, - dwóch pracowników socjalnych Poszukiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej: - zamieszczanie informacji na stronie PCPR, - zamieszczanie informacji w lokalnych mediach, artykuły prasowe, wywiady.	2013-2015
2	Rozwój rodzinnej pieczy zastępczej z uwzględnieniem	Nabór, szkolenie i kwalifikacja kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej i niezawodowej	2013-2015

	limitów zawodowych rodzin zastępczych	<p>Określenie corocznych limitów rodzin zastępczych zawodowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> - na rok 2013: utworzenie 2 zawodowych rodzin zastępczych i umieszczenie w nich dzieci - na rok 2014: utworzenie 2 zawodowych rodzin zastępczych i umieszczenie w nich dzieci - na rok 2015: utworzenie 2 zawodowych rodzin zastępczych i umieszczenie w nich dzieci. 	<p>2013</p> <p>2014</p> <p>2015</p>
		Utworzenie w miarę potrzeb rodzin pomocowych	2013-2015
3	Współpraca ze środowiskiem lokalnym	<p>Współpraca z:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gminnymi ośrodkami pomocy społecznej, - asystentami rodzin, - instytucjami oświatowymi, - placówkami wsparcia dziennego, - podmiotami leczniczymi, - organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz dziecka i rodziny, - kościołami 	2013-2015
4	Objęcie pomocą psychologiczno – pedagogiczną rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci	<p>Konsultacje psychologiczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dla rodziców zastępczych, - dla dzieci <p>Pomoc pedagogiczna:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dla rodziców zastępczych, - dla dzieci 	2013-2015
5	Zapewnienie pomocy prawnej	Zapewnienie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego.	2013-2015
6	Systematyczne szkolenia i poradnictwo dla rodzin zastępczych	<p>Systematyczne podnoszenie kwalifikacji rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka poprzez udział w specjalistycznych szkoleniach.</p> <p>Zapewnienie rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego.</p>	2013-2015
7	Szkolenie dla kadry pracującej z rodzinami zastępczymi	Organizowanie lub finansowanie szkoleń dla pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w zakresie podnoszenia kwalifikacji w pracy z rodziną i dzieckiem.	2013-2015

8	Finansowanie świadczeń pieniężnych	<p>Finansowanie świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rodzinach zastępczych, - rodzinnych domach dziecka, - placówkach opiekuńczo-wychowawczych, - regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, - interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych, - rodzinach pomocowych na jego terenie lub na terenie innego powiatu. <p>Finansowanie pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rodziny zastępcze, - rodzinne domy dziecka, - placówki opiekuńczo-wychowawcze, - regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne. 	2013-2015
9	Ocena sytuacji dziecka, umieszczonego w pieczy zastępczej oraz ocena rodziny zastępczej	<p>Ocena sytuacji dziecka, umieszczonego w pieczy zastępczej (w przypadku dzieci poniżej 3 r.ż. co 3 miesiące, a w przypadku dzieci starszych – co 6 miesięcy):</p> <ul style="list-style-type: none"> - ustalenie aktualnej sytuacji rodzinnej dziecka, - analiza stosowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną, - modyfikowanie planu pomocy dziecku, - monitorowanie procedur adopcyjnych dzieci z uregulowaną sytuacją prawną umożliwiającą przysposobienie, - ocena stanu zdrowia dziecka i jego aktualnych potrzeb, - ocena zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej, - informowanie sądu rodzinnego o potrzebie umieszczenia dziecka w placówce, działającej na podstawie przepisów o systemie oświaty, działalności leczniczej lub pomocy społecznej. 	2013-2015

ZAKŁADANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Źródłem finansowania zadań Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Ząbkowickim na lata 2013 – 2015 będą środki finansowe pochodzące z:

- a) budżetu powiatu ząbkowickiego,
- b) budżetu państwa (ministra właściwego do spraw rodziny),
- c) samorządu województwa,
- d) samorządów gminnych,
- e) innych źródeł w ramach środków zewnętrznych.

OCZEKIWANE REZULTATY PROGRAMU

1. Podniesienie poziomu świadomości społecznej na temat wartości rodzinnych.
2. Wzmocnienie systemu rodzinnej pieczy zastępczej poprzez współpracę na wielu płaszczyznach z instytucjami, działającymi w powiecie ząbkowickim na rzecz dziecka i rodziny.
3. Skuteczna specjalistyczna pomoc w rozwiązywaniu problemów rodzinnych, wychowawczych, emocjonalnych, finansowych i innych, dotyczących rodzin zastępczych.
4. Skuteczna specjalistyczna pomoc w rozwiązywaniu problemów rodzinnych, wychowawczych, emocjonalnych, finansowych i innych, dotyczących rodziców biologicznych, których dzieci umieszczone są w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej.
5. Kompleksowa diagnoza i szkolenie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.
6. Utrzymanie standardu przez placówki opiekuńczo – wychowawcze.
7. Zwiększenie liczby rodzin zastępczych zawodowych oraz rodzin zastępczych niezawodowych.
8. Ograniczenie skierowań do placówki opiekuńczo–wychowawczej dzieci poniżej 10. roku życia.
9. Zapewnienie kompleksowej pomocy osobom usamodzielnianym oraz większe wsparcie w realizacji indywidualnych programów usamodzielnienia, w tym poprzez wsparcie rzeczowe i finansowe.
10. Podejmowanie działań związanych z powrotem dziecka do domu rodzinnego.

11. Podejmowanie działań związanych z przysposobieniem dziecka.
12. Zmniejszenie zjawiska niewydolności opiekuńczo – wychowawczej rodziców biologicznych dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej.

ZASADY EWALUACJI PROGRAMU

Przedmiotem ewaluacji Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Ząbkowickim na lata 2013 – 2015 będzie skuteczność podejmowanych działań. Ocena dokonywana będzie w oparciu o analizę informacji, dotyczących danych własnych, zarówno liczbowych, jak i opartych na wypowiedziach zainteresowanych osób, czyli opiekunów, rodziców i dzieci. Ponadto, pod uwagę brane będą dane pozyskane od współpracujących instytucji pomocowych.

Monitorowanie Programu będzie dokonywane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ząbkowicach Śląskich i przedkładane Radzie Powiatu Ząbkowickiego w corocznym sprawozdaniu z działalności jednostki.

Program stanowi dokument otwarty i elastyczny. Oznacza to, że może podlegać modyfikacjom na skutek zmieniającej się rzeczywistości, rozeznaczonych potrzeb oraz wymogów prawnych.